

L. LICHTVELD

onherroepelijk beleefde, dat zich in een stomme klacht, nooit als gejuich, bestendigt, nooit veranderend maar slechts verdiept door nieuw beleven en verlangen dat zijn nagels stukschraapt aan het marmer van ons Noodlot. Kleine rondingen, eertijds nog vaag en spelingen van goddelijk toeval, worden vastgedrukt en hoekiger. De open Mogelijkheid wordt een besloten Lot; de ademzweem van God krimpt tot een mensensnik, tot de ingehoudenheid van ogenblikken, welke zich ten duur verspreidt op het gezicht.

Veel en al te veel gewichtigs lijkt het voor een nog zo prille kop als die van Abje. Maar is dat dan niet de betekenis van het iet of wat „afwezige”, naar buiten kijkende, dat met zijn zwakheid en zijn zacht optreden samengaat? Hij heeft zijn eerste nederlagen al geleden, de zinnelijke kin en onderlip al menigmaal verwond aan harde woorden en een barse weigering. En noodgedwongen die zelf na-gesproken. Het jonge intellect zon al op raad: hij kent zijn zwakheid maar erkent nu ook het zwak van anderen en ontwikkelt zich tot diplomaat die, niet geheel betrouwbaar, nu al de verborgen snaren van zijn medespelers weet te vinden en ze voor zichzelf gunstig weet te stemmen. Daarbij is ook onvermijdelijk het zich trots verschansen achter een toevallig voordeel: van geboorte en van stand. Zodat hij neerziet op de arme „mindere” jongetjes. Zijn zwakheid compenseert hij door een hoge mate van bewustheid. Het gezicht, dat sterk beziel is, schijnt te week voor marmer. Wanneer steen bekleed wordt met een zachte opperhuid, het statische der „dode stof” verloochend wordt door troebele vlees-nabootsing, is — althans in de karakterwaagschaal van den beeldhouwer — het object gewogen en te licht bevonden. De beeldhouwer vereeuwigt dan niet meer het karakter, maar op zijn best de toevallige verschijningsvorm ervan, — het uiterlijk! Blijkbaar gaat het hier dan ook om Abje's portret, om de voorstelling die van Abje gevormd werd, en niet om Abje zelf.

En heel de rest is „kunst”, en werd ook slechts als zodanig bedoeld. Het model bleef aanleiding en werd geen doel. Maar mogelijk blijft het, dat een andere kunstenaar daaruit een nieuwe, positievere waarde weet te puren.

6. René

Een brons bij uitzondering, als was het, om niet in de herhaling van Abje te vervallen. Want door het verschil in materie heen, spreekt allereerst de verwantschap van beide gezichten. René zou zijn broertje kunnen zijn, een Abje ad ludum delphini, immers eniger-mate „onschuldiger”. Alleen krachtiger en vastberadener, — veel dichterbij de oerstam. Een ogenblik vergeet ge alles voor de heerszuchtige, karaktervolle mond, die proevend eerder terugwijst dan aanvaardt, eerder tot blaam dan tot vleierij in staat is. René is een